

معرفی و بررسی وضعیت اقتصادی گروه بریکس (BRICS)

نگارنده: شبانه مرسل صدیقیان^۱

چکیده

در عصر به هم پیوسته گی اقتصادها و ارتباطات شبکه یی کشورها به هم دیگر، به خصوص کشورهای در حال توسعه و قدرت های نوظهور، به خوبی آگاهند که به تنهایی نمی توانند در معادلات جهانی اثر بگذارند. اقتصادهای نوظهور سعی دارند به نوعی پایه اصلی نظام اقتصاد جهان را طراحی کنند؛ به این ملحوظ، سران برخی از کشورها، مانند بریکس، بیش تر به دنبال نظام اقتصادی جدیدی اند تا در جهت مدیریت جهانی و مبارزه با زیاده خواهی کشورهای توسعه یافته، از آن بهره ببرند؛ از این رو، شکل گیری سازوکارهایی مانند بریکس، مبین تمایلات این گونه کشورها برای حرکت جمعی و مشترک می باشد.

این گروه، که تقریباً نیمی از جمعیت حال حاضر دنیا و یک پنجم کل اقتصاد جهانی را در اختیار دارند، عزم خود را به منظور بازسازی ساختار اقتصادی و مالی جهان جزم کرده اند، که گروه بریکس در این مسیر با مشکلاتی نیز روبه رو خواهد بود؛ اما به نظر بسیاری از تحلیل گران، بریکس همه مشکلات پیش رویش را رفع خواهد نمود و دهه آینده، دهه بریکس خواهد بود.

در تحقیق پیش رو، سعی شده است تا با جمع آوری مطالب با استفاده از مطالعات اسنادی و با روش توصیفی، به بررسی این گروه بپردازیم، نتایج تحقیق نشان می دهند که در حال حاضر بریکس سعی دارد که ساختار سازی کرده و اعضای مؤثر خود را تقویت، و در داخل سازمان دهی و نظم دهی کند و تمام اهرم های لازم را در دست داشته، تا بتواند کم کم، ظهور کند؛ اما بدون شک رقابت سنگین بوده و رقابت اقتصادی رقابت سیاسی را هم به دنبال خواهد آورد.

واژه گان کلیدی: بریک، بریکس، نظام اقتصادی، بانک جهانی، صندوق

بین المللی پول و قدرت های نوظهور اقتصادی.

مقدمه

تغییر و تحولات سریع و شتابنده معادلات سیاسی، اقتصادی و نظامی، در دو سطح منطقه‌وی و بین‌المللی، باعث شده است تا امروزه کشورها بنا به نیازها و ضروریات جای‌گاه خود در عرصه جهانی و چهارچوب نظریه‌های هم‌گرایی و امنیت گروهی، به سوی هم‌کاری و تعامل بیش‌تر حرکت کنند. این امر به نوبه خود هم‌پیمانی‌های جدیدی را رقم می‌زند. بریکس یا سازمان قدرت‌های اقتصادی نوظهور، از جمله همین نهادها و سازمان‌هایی است که در سال‌های اخیر در چهارچوب نظریه‌های هم‌گرایی و امنیت دسته‌جمعی بنا به ضروریات اقتصادی شکل گرفت است؛ و در شرایط گذار کنونی حاکم بر جهان، کشورها و قدرت‌های اقتصادی مطرح هرکدام به دنبال آن اند تا از طریق تشکیل اتحادیه و بلوک‌های سیاسی و اقتصادی بین‌المللی و منطقه‌وی، جای‌گاه خود را در نظم نوین جهانی بیش از پیش تقویت و تحکیم نمایند. یکی از این تشکلهای نوظهور که در حال حاضر بیش‌تر جنبه اقتصادی دارد گروه، «بریکس» است. این گروه، شامل پنج کشور برازیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی می‌گردد.

اهمیت و ضرورت این تحقیق به حدی است، که براساس نظریات کارشناسان، اقتصاد جهان اکنون شاهد شکل‌گیری بلوکی نسبتاً نیرومند در عرصه اقتصاد بین‌الملل می‌باشد، که مطالبات آن صرفاً اقتصادی نخواهد ماند؛ بل که در عرصه سیاست بین‌الملل نیز خواهان حضور پررنگ‌تری برای نقش‌آفرینی می‌باشند. قدرت این گروه از آن‌جا پیدا است که تقریباً ۳۰ درصد قدرت اقتصاد جهان در اختیار این گروه قرار دارد.

به لحاظ اهمیتی که گروه بریکس در اقتصاد جهانی دارد، در این زمینه تحقیقات زیادی صورت گرفته، که به‌طور نمونه، هادی سلیمان‌پور در سال ۱۳۹۲ به بررسی وضعیت اقتصادی گروه بریکس پرداخته و به نتایج مطلوبی دست یافته است، که براساس یافته‌های تحقیق وی، وضعیت اقتصادی بریکس با نرخ رشد سریع اقتصادی کشورهای عضو رو به بهبود است؛ هم‌چنان انتظار می‌رود که این گروه به زودی از گروه هشت (هشت کشور صنعتی) جهان سبقت گیرد.

نتایج مطالعات به‌دست‌آمده از تحقیقات متفاوت، بیان‌گر این است که گروه بریکس، در حال تبدیل شدن به یک قطب پر قدرت اقتصادی می‌باشد و در آینده‌های نه‌چندان دور، نفوذ زیادتری در امور جهانی پیدا خواهد کرد.

هدف عمده در این تحقیق، معرفی گروه بریکس برای افراد ذی‌علاقه در حوزه اقتصاد بین‌الملل و بررسی وضعیت اقتصادی این گروه می‌باشد و سؤال اساسی‌یی که محقق در این تحقیق به دنبال آن می‌باشد این است که: اهمیت و دامنه کارایی گروه بریکس تا کجا است؟ و در این بررسی، گروه

بریکس به صورت خوش‌بینانه منحنی یک بلوک اقتصادی پُر قدرت فرض شده است، که بعداً با یافته‌های تحقیق مورد مقایسه و بررسی قرار می‌گیرد.

نتایج این تحقیق با استفاده از منابع کتاب‌خانه‌یی به صورت تحلیلی - توصیفی مورد نقد و ارزیابی قرار گرفته است و نهایتاً سعی شده است باتوجه به ویژه‌گی‌ها و ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل گروه مذکور وضعیت اقتصادی گروه بریکس مورد ارزیابی قرار بگیرد.

یافته‌های تحقیق بیان‌گر این است که بریکس، گروهی است برای انتقال مجدد تمدن از غرب به شرق و عاملی برای دگرگون‌سازی معادلات دنیا به روش عادلانه‌تر و منصفانه‌تر برای افزایش رفاه اقتصادی کشورهای در حال توسعه.

معنایابی بریکس

بریکس به انگلیسی BRICS، نام گروهی به رهبری قدرت‌های اقتصادی نوظهور است، که از به‌هم‌پیوستن حروف اول نام انگلیسی کشورهای عضو: برازیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی می‌باشد. در ابتدا نام این گروه بریک بود؛ اما پس از پیوستن آفریقای جنوبی به بریکس تغییر نام یافت؛ هرچند اعضای این گروه همه‌گی به غیر از روسیه در رده کشورهای در حال توسعه یا اقتصاد نوظهور هستند؛ اما عموماً به واسطه اقتصادهایی با رشد پرشتاب، فراگیر، با نفوذ و تأثیرگذار بر امور جهانی و منطقه‌یی از دیگر کشورها متمایز می‌شود. بریکس نمایان‌گر نیمی از جمعیت جهان است و ۲۸٪ قدرت اقتصادی دنیا را در اختیار دارد.

اعضای بریکس معتقدند این گروه، حامی کشورهای در حال توسعه و برقرارکننده تعادل و عدالت اقتصادی در مقابل با نظام پولی و بانکی غربی است (زمانی؛ ۱۳۹۲: ۱۲۴).

روند شکل‌گیری و تکامل بریکس

ایده شکل‌گیری گروهی به نام بریک در سال ۲۰۰۱ توسط مؤسسه سرمایه‌گذاری گلدمن ساکس، به منظور پیش‌بینی وضعیت اقتصادی جهانی و قدرت‌های برتر مطرح گردید. جیم اونیل، اولین‌بار نام مخفف این گروه را در سر تیتیر یک روزنامه اقتصادی به کار برد و در ۶۱مین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد، وزرای امور خارجه کشورهای برازیل، روسیه، هند و چین گفت‌وگوهای مقدماتی را آغاز کردند. بعداً اجلاس‌هایی در ارتباط به اصلاح نظام مالی جهان برگزار کردند.

افریقای جنوبی تلاش‌های فراوانی در سال ۲۰۱۰ به منظور عضویت در گروه بریک از خود نشان داد و وزرای امور خارجه کشورهای عضو در نشست‌هایی که در ۲۱ سپتامبر ۲۰۱۰ در نیویورک برگزار گردید، با عضویت افریقای جنوبی موافقت کردند. عنوان بریک پس از پیوستن افریقای جنوبی به بریکس تغییر نام یافت (سلیمان‌پور؛ ۱۳۹۲: ۱۴۳).

اعضای گروه بریکس

برازیل

برازیل، یکی از کشورهای آمریکای لاتین براساس گزارش صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، نهمین اقتصاد بزرگ جهان از نظر برابری قدرت خرید و یازدهمین قدرت اقتصادی جهان از نظر نرخ دادوستد بازار است. برازیل دارای اقتصاد متنوع است، که اقلام صادراتی مهمی را هم‌چون فولاد، قهوه، سویا و وسایط نقلیه دارد.

برازیل، از جمله کشورهای نوظهور اقتصادی‌یی است که دارای رشد پرشتاب اقتصادی بوده؛ طوری که در سی سال گذشته، یکی از بزرگ‌ترین قرض‌دارهای جهان بوده؛ ولی فعلاً به یکی از قرضه‌دهنده‌های جهان تبدیل شده است.

روسیه

کشوری در آسیای شمالی و اروپای خاوری جزء کشورهای اوراسیا است. روسیه دارای اقتصاد انرژی‌محور بوده، که به دومین تولیدکننده نفت در جهان مشهور است و ۲۵٪ گاز طبیعی اروپا را توسط شرکت گاز پروم تأمین می‌کند. یکی از بزرگ‌ترین تولیدکننده‌های دنیا محسوب شده و دومین قدرت نظامی دنیار را بعد از آمریکا در اختیار دارد.

هند

کشوری در جنوب قاره آسیا است، که لقب دومین کشور پُرجمعیت جهان را به خود اختصاص داده است. براساس نرخ رشد سریع، چهارمین اقتصاد بزرگ جهان را از نظر قدرت خرید می‌باشد. قدرت اقتصادی این کشور بیش‌تر به سکتور زراعت بر می‌گردد، که بیش‌ترین زمینه‌های اشتغال‌زایی توسط این سکتور تأمین می‌شود و به عنوان ملت رنگین‌کمان به دلیل تنوعات قومی و فرهنگی ملقب شده است.

چین

چین، کشوری در شرق قاره آسیا است. اولین کشور پُرجمعیت جهان بوده و دومین اقتصاد بزرگ جهان را از نظر قدرت خرید تشکیل می‌دهد. اقتصاد چین در این اواخر به تندی تغییر کرده و در حال رشد است. براساس پیش‌بینی تحلیل‌گران، اگر رشد کنونی چین، هم‌چنان ادامه یابد، چین از نظر اقتصادی، در حال رسیدن به امریکا، یعنی بزرگ‌ترین اقتصاد فعلی جهان است؛ و این کشور به صورت نیرویی به مراتب قوی‌تر در منطقه مبدل خواهد شد.

افریقای جنوبی

کشوری در جنوب افریقا، با درآمد متوسط می‌باشد. کشوری است دارای اقتصاد دوگانه سنتی و صنعتی، که بزرگ‌ترین تولیدکننده طلا در جهان می‌باشد. کشاورزی و دام‌داری یک‌سوم صادرات افریقای جنوبی را تشکیل می‌دهد.

اهداف گروه بریکس

بریکس، اهداف بلندپروازانه‌یی دارد؛ تا جایی که به گفته تحلیل‌گران، این گروه می‌خواهند معماری جهانی تازه‌یی ایجاد کنند. هدف اصلی تأسیس و ایجاد نظم جهانی عادلانه‌تر و منصفانه‌تر، به ویژه از طریق اصلاح نهادهای مالی بین‌المللی کنونی می‌باشد.

سایر اهداف گروه بریکس عبارت‌اند از:

- اصلاح ساختار اقتصادی و مالی جهانی با افزایش وزن اقتصادی کشورهای بریکس و سایر اقتصادهای در حال ظهور؛
- تقویت استانداردها و اصول قوانین و قواعد بین‌المللی؛
- تعامل و همکاری و مشارکت در سطح گسترده؛

- گروه حامی کشورهای درحال توسعه از طریق برقراری عدالت اقتصادی در جهان؛
- افزایش مبادلات تجاری بین کشورهای عضو؛
- کاهش وابستگی اقتصادی به اروپا و امریکا؛
- استفاده از پتانسیل کشورهای درحال توسعه برای تغییر مناسبات اقتصاد جهانی و عادلانه تر کردن آن (استیگلتز؛ ۱۳۸۷: ۸۷).

اهداف متفاوت کشورها در بریکس

- **هند:** تبدیل شدن به قطب تکنالوژی اقتصاد جهان؛
- **چین:** به دنبال پیدا کردن شرکایی در راستای ارتباطات خود در جهان؛
- **افریقای جنوبی:** به دنبال توسعه یافته گی و حضور در صحنه بین المللی؛
- **روسیه:** جبران خسارات بعد از فروپاشی شوروی و استفاده از تجربیات این کشورها و ورود به جامعه تجارت جهانی؛
- **برازیل:** پیدانمودن جای گاه مناسبی در عرصه اقتصادی در جهان در قالب بریکس (پوراحمدی؛ ۱۳۸۶: ۲۱).

عضویت افریقای جنوبی

اساساً پذیرش کشوری هم چون افریقای جنوبی، با جمعیت ۵۰ میلیونی بیش تر به دلیل نقش دیپلماسی فعال این کشور و نفوذ منطقه یی اش در قاره افریقا بوده است، تا قدرت اقتصادی آن؛ چرا که این کشور به عنوان یکی از کشورهای مؤثر در قاره افریقا از اعضای بنیان گذار اتحادیه افریقا است. در سازمان ملل، اتحادیه کشورهای هم سود، سازمان تجارت جهانی، صندوق بین الملل پول، گروه هشت به علاوه پنج، از جمله سازمان های بین المللی است، که افریقای جنوبی در آن عضویت دارد. پذیرش این کشور در گروه باعث تبدیل شدن آن به یک پدیده جهانی شده است.

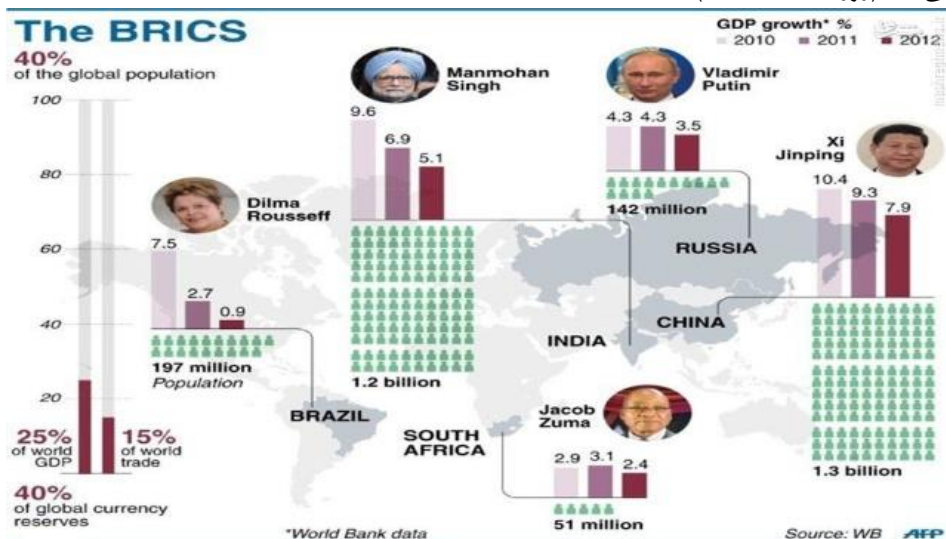
وزیر امور خارجه چین در توجیه پذیرش افریقای جنوبی، چنین بیان کرد که: چین به عنوان رئیس فعلی گروه **BRIC** معتقد است، که الحاق افریقای جنوبی به این گروه موجب توسعه **BRIC** و تسهیل همکاری اقتصادی نو ظهور خواهد شد (بوزان؛ ۱۳۸۸: ۲۵).

بررسی وضعیت اقتصادی گروه بریکس

دامنه اهمیت و کارایی بریکس تا کجا است؟ اهمیت و کارایی این گروه را می‌توان از طریق بررسی وضعیت اقتصادی این گروه به‌تر درک کرد؛ طوری که این گروه بنا به آمار بانک جهانی با در دست داشتن ۴۰ درصد از منابع مالی جهان و ۱۵ درصد تجارت جهانی و ۲۵ درصد تولید ناخالص داخلی، در حال پیشی گرفتن از هفت کشور صنعتی جهان می‌باشد؛ اگر یک مجموعه در نظر گرفته شود، ثروت‌مندترین عضو جامعه جهانی محسوب می‌شوند؛ از این‌رو، دامنه تأثیرگذاری بریکس در معادلات جهانی بالا است (اسمیت و دیگران؛ ۱۳۸۲: ۹۵).

بریکس، امروزه دارای ۴۳ درصد از جمعیت جهان و بیش از ۳۰ درصد مساحت خاک جهان را تشکیل می‌دهد. این کشورها بیش از ۲۵ درصد قدرت اقتصادی دنیا و بیش از ۱۷ درصد تجارت جهانی را در اختیار دارند. براساس آخرین آمار تولید ناخالص داخلی این گروه به ۱۳ تریلیون و ۶۰۰ میلیارد دلار می‌رسد. نکته قابل توجه درباره کشورهای بریکس، پرجمعیت بودن آن‌ها از یک طرف و از طرف دیگر داشتن منابع طبیعی و وسعت قابل توجه است؛ هم‌چنین بالاترین رشد اقتصادی بین کشورهای جهان را دارا است، در میان این کشورها برزیل، هند و چین، جزء کشورهایی‌اند که رشد اقتصادی سریع‌تری دارند.

از دیگرسو، دو کشور چین و روسیه در شورای امنیت ملل صاحب کرسی بوده و دیگر اعضای بریکس نامزد حضور در این شورا هستند، که قدرت چانه‌زنی و تأثیرگذاری را به شدت افزایش می‌دهد (روزنا؛ ۱۳۸۴: ۱۴۳).

آینده بریکس

اقتصاد جهانی در حال تغییر پالیسی‌ها از پارامترهای تحت سلطه غرب به سمت چندقطبی شدن است. قدرت‌های نوظهور اقتصادی در قاره‌های مختلف، به طور خاص در این مسیر حرکت می‌کنند، که گروه بریکس، نماد این رویکرد بوده و کارشناسان امور، وضعیت بعدی بریکس را این گونه تحلیل کرده‌اند:

▪ سهم ۵۰ درصدی گروه بریکس از اقتصاد جهان تا ده سال آینده

بر اساس برآوردها، انتظار می‌رود در طول یک دهه آتی، حجم اقتصاد پنج کشور عضو بریکس، بیش از ۲۰ درصد افزایش یابد. در حال حاضر، گروه بریکس حجم یک سوم اقتصاد جهان را به خود اختصاص داده است؛ اما یک دهه بعد و در سال‌های ۲۰۳۰، انتظار می‌رود این گروه حجمی بالغ بر ۵۰ درصد اقتصاد جهان را به خود اختصاص داده باشد (زمانی؛ ۱۳۹۲: ۷۶).

▪ قدرت گرفتن بریکس، چالش بزرگ اقتصادهای غربی

افزایش سهم بریکس از اقتصاد جهان در آینده نزدیک، امری حتمی است، که تمامی کارشناسان عرصه بین‌المللی بر آن صحنه می‌گذارند.

این مسأله، یکی از مهم‌ترین چالش‌های امروز امریکا و متحدان اروپایی این کشورها است؛ چرا که تداوم این روند به وضوح از قدرت سلطه غرب بر اقتصاد جهان می‌کاهد و ابتکار عمل کشورهای عضو بریکس را افزایش می‌دهد (سیمبر؛ ۱۳۸۸: ۱۲۳).

▪ تسهیل تبادلات مالی و تجاری، مهم‌ترین برنامه‌های کشورهای عضو بریکس

مهم‌ترین برنامه این گروه در طول سال‌های آتی، کاهش محدودیت‌های تجاری و تلاش برای تبدیل شدن به یک الگو برای دیگر کشورها است. کشورهای گروه بریکس، در راستای تسهیل تبادلات تجاری، در سال‌های اخیر، اقدامات گسترده‌یی را برای کاهش وابسته‌گی به نظام مالی و بانکی کنونی حاکم بر جهان در دستور کار قرار داده‌اند. ایجاد سیستم پرداخت مستقل، افزایش سهم ارزهای ملی از تجارت و ایجاد یک کانال مستقل تبادل اطلاعات، از جمله مهم‌ترین برنامه‌های بریکس در این زمینه بوده است (سلیمان‌پور؛ ۱۳۹۲: ۱۸).

▪ نقش ترکیه در تقویت گروه بریکس

ترکیه به عنوان شریک استراتژیک و رهبر منطقه، در اجلاس‌های اخیر دعوت شده است. حضور ترکیه در این اجلاس باعث تقویت این بلوک خواهد شد. ترکیه از شرکای مهم آفریقای جنوبی است و نقش بسیار مهمی در پیش‌رفت سیاست‌های خارجی این کشور دارد. هم‌چنان ترکیه از سیاست اقتصادی قدرت‌مندی برخوردار است. حضور ترکیه در این گروه، باعث تعمیق روابط تجاری هرچه بیش‌تری را با کشورهای عضو بریکس فراهم می‌کند (دولت‌شاهی؛ ۱۳۸۳: ۲۲۴).

چالش‌های فراوی بریکس

بریکس، با داشتن فرصت‌های موجود در عرصه جهانی، بعضی چالش‌های پیش رو داشته که قدرت اقتصادی این گروه را ممکن به تهدید بکشاند:

۱. تقویت مناسبات و روابط تجاری با آفریقا، از جمله اهداف اعضای بریکس می‌باشد. این درحالی است که این موضوع با برخی انتقادات روبه‌رو شده است؛ مثلاً نفوذ رو به گسترش چین در آفریقا موجب زیر سؤال رفتن فعالیت‌های این کشور شده است و بعضی معتقدند که چین قصد بهره‌کشی از کشورهای قاره آفریقا را در سر می‌پروراند؛

۲. تفاوت فاحش درآمد میان کشورهای عضو گروه بریکس، موجب از میان رفتن تعادل در این گروه خواهد شد (والرشتاین؛ ۱۳۸۸: ۱۲۳)؛
۳. اگرچه تجارت درون گروهی بریکس به سرعت در حال رشد است؛ اما این کشورها هنوز توافق تجارت آزاد را با یکدیگر امضا نکرده‌اند. این خود منشأ چالش جدی خواهد شد؛
۴. وجود بحران‌های موجود اقتصادی، عدم جذب سرمایه‌گذاری خارجی و نیز تغییرات در شرایط و شاخص‌های سخت‌افزاری توسعه و کاهش آن‌ها ممکن در روند رشد این کشورها خلل اساسی ایجاد کند (ایزدی و هم‌کاران؛ ۱۳۹۴: ۴۵)؛
۵. بدبینی به اهداف بریکس در حرکت به سمت ترویج الگوی توسعه غیرغربی و ایجاد بانک توسعه ممکن مشکلاتی را به این گروه ایجاد کند (خضری؛ ۱۳۹۰: ۱۵)؛
۶. معیارهای نابرابر کشورهای عضو، که از فاصله‌های طبقاتی زیاد مردم بعضی از این کشورهای عضو برخوردارند (دولت‌شاهی؛ ۱۳۸۳: ۱۲۷).

نتیجه‌گیری

بریکس، سازمان نوظهوری، متشکل از کشورهای روسیه، چین، هند، برازیل و آفریقای جنوبی است. براساس یک تفاهم‌نامه بین‌المللی جهت مدیریت بخشی از اقتصاد جهانی تشکیل شده است. هدف این کشورها بیش‌تر بر حوزه اقتصاد و فولاد بوده است. کشورهای عضو بریکس بیش‌ترین نقش را در تولید و فروش بازار جهانی فولاد به عهده داشته‌اند. برازیل به عنوان سردمدار هدایت و مدیریت این بخش از گروه کشورهای تولیدکننده فولاد، نقش مهمی داشت؛ لذا بعد از گذشت چندسال گروه کشورهای بریکس توسعه پیدا کرد و در سایر مسائل بین‌المللی مورد توجه قرار گرفت، که در حال حاضر در عرصه بین‌المللی به عنوان یک قدرت جهانی فعالیت می‌کند.

گروه بریکس از لحاظ جمعیتی نصف جمعیت جهان را دارا است و از نظر توان اقتصادی این گروه حدوداً ۲۸ درصد اقتصاد جهان را دارد؛ هم‌چنان ۲۵ درصد تولید ناخالص داخلی جهان را تولید می‌کند، که این امر نشان‌دهنده توسعه چشم‌گیر این گروه است. در این بین با توجه به این که اقتصاد امریکا نفوذ و تأثیرگذاری مهمی در کشورهای جهان داشته، کشورهای عضو بریکس جهت رقابت و حضور در بازار جهانی و عدم توجه به امریکا، این گروه را تشکیل داده‌اند با هدف حمایت بیش‌تر و وحدت کشورهای در حال رشد و از بین بردن شکاف طبقاتی این کشورها بوده است.

محورهای کلی مورد توجه بریکس، شامل این موارد بوده است:

-افزایش مبادلات تجاری بین کشورهای عضو؛

- کاهش وابسته‌گی اقتصادی به اروپا و امریکا؛
- تشکیل بانک توسعه و ذخیره ارزی در برابر نهادهای غربی؛
- ایجاد روابط با جنوب؛
- استفاده از پتانسیل‌های کشورهای درحال توسعه برای تغییر مناسبات جهانی؛
- ایفای نقش مؤثر در یاری‌رساندن به کشورهای در حال ورشکستگی؛
- تأثیرگذاری مثبت بر بحران‌های سیاسی یا اقتصادی مهم جهانی.

سرچشمه‌ها

۱. استیگلتز، جوزف. (۱۳۸۷). **تجارت منصفانه برای همه**. ترجمه مسعود کرباسیان. تهران: نشر چشمه.
۲. اسمیت، روی و دیگران. (۱۳۸۲). **اقتصاد سیاسی بین‌الملل در سده بیست و یکم**. ترجمه امیرمحمد حاجی یوسفی و روح‌الله طالبی آرانی. تهران: مخاطب.
۳. ایزدی، جهانبخش؛ مطهری خوشینانی، مصطفی. (۱۳۹۴). «ایتلاف ناتمام بریکس». تهران: فصل‌نامه مطالعات روابط بین‌الملل. دوره هشتم. شماره ۳۱.
۴. بوزان، بری. (۱۳۸۸). **امریکا و قدرت‌های بزرگ**. ترجمه عبدالحمید حیدری. ایران: پژوهش‌کده مطالعات راهبردی.
۵. پور احمدی، حسین. (۱۳۸۶). **اقتصاد سیاسی بین‌الملل و تغییرات قدرت امریکا**. تهران: مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاور میانه.
۶. خضری، رویا. (۱۳۹۰). «استراتژی امریکا و چین در منطقه آسیا». تهران: فصل‌نامه سیاست خارجی.
۷. دولتشاهی، طهماسب. (۱۳۸۳). **سازمان‌های اقتصادی بین‌الملل**. تهران: انتشارات شابک.
۸. روزنا، جیمز. (۱۳۸۴). **اقتصاد سیاسی بین‌الملل، جهانی‌شدن**. ترجمه حسین پوراحمدی. تهران: قومس.
۹. زمانی، ناصر. (۱۳۹۲). «چشم‌انداز سیاسی - اقتصادی بریکس». تهران: فصل‌نامه سیاست خارجی. سال بیست و هفتم. شماره ۱.
۱۰. سلیمان‌پور، هادی. (۱۳۹۲). «قدرت‌های نوظهور در دوران گذار نظام بین‌الملل». تهران: فصل‌نامه روابط خارجی. سال پنجم. شماره اول.

۱۱. سیمبر، رضا و قربانی، ارسلان. (۱۳۸۸). روابط بین‌الملل و دیپلماسی صلح در نظام متحول جهانی. چاپ دوم. تهران: نشر سمت.
  ۱۲. والرشتاین، امانویل. (۱۳۸۸). مقدمه‌یی بر تحلیل نظام‌های جهانی. ترجمه حسین عسکریان. تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی معاصر.
-
-